

SVENSKA RIDSPORT
FÖRBUNDET

HÄSTANKNUTEN VERKSAMHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSHINDER

– Ett projekt för nationell samverkan

BAKGRUND

Svenska Ridsportförbundets Ridskole- och Utbildningssektionens Handikappkommitté ansökte i början av 2008 om medel från Jordbruksverket. Syftet var en kartläggning av samtliga aktörer från hästnäringens olika områden som bedriver någon form av hästanknuten verksamhet för personer med funktionshinder. Alla dessa verksamheter spänner över ett stort fält, där det tydligt framgår att det idag finns många nyetablerade aktörer som Svenska Ridsportförbundet, SvRF, inte har någon naturlig koppling till. Trots att det inte finns någon naturlig koppling så är det ändå SvRF dessa aktörer i stor utsträckning kontaktar för att få rådgivning och mer kunskap om hur de kan vidareutveckla sin verksamhet. Handläggare på SvRF har därigenom funnit svårigheter att ge tillfredsställande råd och anvisningar om exempelvis djurskydd, försäkringar, utbildning och kvalitetsnormer.

Mot den bakgrunden såg Ridskole- och Utbildningssektionens Handikappkommitté ett stort behov av att kartlägga och göra en genomlysning av olika verksamheters bakgrund, syfte och ändamål. Med hjälp av medel från Jordbruksverket har kommittén under året kunnat driva projektet *"Hästanknuten verksamhet för personer med funktionshinder – ett projekt för nationell samverkan"*. I beslutet från Jordbruksverket ingår att förbundet ska samverka med Agrovästs projekt *"Hästanknuten behandlingsinriktad verksamhet – kvalitetskriterier för utövare och verksamheter"*, med syfte att utforma en certifiering för terapeutiskt behandlingsarbete med hästen som medarbetare.

INLEDNING

Att djur och natur har en läkande och helande inverkan på oss människor har sedan länge varit ett känt faktum. I Sverige har ridning som fritidsaktivitet och rehabilitering för personer med funktionshinder funnits sedan slutet av 1950-talet. Det var i samband med effekterna av polioepidemin under sent 40-tal och i början av 50-talet som sjukgymnaster i de nordiska länderna fick upp ögonen för ridningens hälsobefrämjande effekt. 1959 startade sjukgymnasten Christina af Geijerstam landets första ridgrupp för personer med polio.

SvRF definierar sin egen verksamhet som sport- och fritidsridning för personer med funktionshinder. Det innebär att även om du har ett funktionshinder, rider du för att det är ditt sport- och fritidsintresse. Som lektionsryttaren deltar du antingen i speciellt anpassade grupper eller integrerat i ordinarie verksamhet utifrån ditt individuella behov och lokalt utbud. En instruktör håller i ridlektionen och du deltar av samma anledning som ryttare utan funktionshinder.

Ridsporten har länge varit en av de största handikappidrotterna i Sverige och genom ridsporten får omkring 4 000 personer med funktionshinder en möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid. Inom SvRFs medlemsföreningar och klubbar bedrivs verksamheten framför allt på landets ridskolor. SvRF anordnar utbildningar som riktar sig till ledare och instruktörer som undervisar funktionshindrade ryttare.

Tävlingsverksamheten för ryttare med funktionshinder har genomgått en omfattande utveckling under de senaste tio åren. Tidigare handlade det om tävlingsarrangemang där ryttare endast red på lånade hästar, som tillhandahölls av tävlingsarrangören. Nu går trenden i Sverige till att allt fler ryttare tävlar med egen häst. Internationella tävlingar sker enbart på egen häst, vilket ställer krav på att få fram konkurrenskraftiga svenska ekipage. Den negativa konsekvensen är ett minskat antal ryttare som rider i klasserna med lånad häst, något som bidrar till allt färre tävlingstillfällen för ryttare som inte har möjlighet att medföra egen häst.

Alla tävlingsryttare med funktionshinder som tävlar på lägst regional nivå har genomgått en klassificering, det vill säga en bedömning av funktionshindrets omfattning. De delas in i fyra olika grader. I grad ett återfinns de ryttare med mest omfattande funktionshinder och i grad fyra de med minst. Kopplat till varje grad finns särskilt utformade dressyrprogram som ger ryttarna i respektive grad en utmaning på deras villkor. Det innebär dock inte att alla personer som omfattas av definitionen funktionshinder får möjlighet att tävla i tävlingar avsedda enbart för personer med funktionshinder. Ryttaren måste uppfylla kravet på "minsta funktionsnedsättning" enligt det internationella regelverket för att ha rätt till ett så kallat medicinskt kort.

Ridterapi och den nu också förekommande benämningen Hästunderstödd terapi (HUT) (internationellt: Equine Assisted Therapy, EAT) ska ha ett uttalat terapeutiskt syfte och ledas av en person med terapeutisk profession. Intresseföreningen för Ridterapi (IRT) bildades 1994 med syfte att utveckla ridterapi i landet. Föreningen initierades i samband med en workshop, anordnad av SvRF, utifrån ett behov av kunskapsutveckling hos framför allt de sjukgymnaster som använde ridning och hästanknutna aktiviteter inom sin profession. Föreningen har idag omkring 100 medlemmar, främst sjukgymnaster men även arbetsterapeuter, läkare, specialpedagoger, psykologer och sjuksköterskor finns representerade. Ridterapi används inom olika verksamhetsområden såsom habilitering, rehabilitering, psykiatri samt inom social och pedagogisk verksamhet. I Sverige drivs och finansieras ridterapi huvudsakligen inom olika enskilda verksamheter där intresse finns hos personalen och budgeten så tillåter. Det finns även ett ständigt växande intresse och allt fler aktörer inom vitt skilda verksamhetsområden börjar träda fram inom denna genre.

CENTRALA DEFINITIONER

Funktionsnedsättning: En nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Funktionshinder: Den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Exempel på begränsningar är svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, i sociala relationer, i fritids- och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer (enligt Socialstyrelsens termbank).

Handikapp: En term som officiellt inte används längre på personnivå. Däremot används den fortfarande för benämning av t.ex. handikappidrott, handikappolitik.

SYFTE OCH MÅL

Syftet med det här projektet har varit att identifiera aktörer, enskilda och organisationer som idag erbjuder hästanknutna aktiviteter för personer med funktionshinder samt att genomlysna de faktorer som har betydelse för en kvalitetssäkring av verksamheten. Det framtida målet är att skapa möjlighet för en gemensam plattform för erfarenhetsutbyte, samverkan, utveckling av nya och befintliga verksamheter samt att ta fram riktlinjer för kvalitetssäkring av hästverksamhet riktad till personer med funktionshinder – oavsett organisationstillhörighet.

PROJEKTTID

Projektet har pågått under perioden 3/3 – 5/12 2008

METOD

Identifieringen av de olika aktörer som idag erbjuder hästanknuten verksamhet, samt de som sedermera valdes ut för intervju, har skett på olika sätt. Dels genom personlig kännedom från projektansvariga och deras respektive nätverk inom ridsport och ridterapi, dels genom kontakt med utbildningsansvariga för respektive kurs på BYS, Skara och på Mittuniversitetet, Östersund.

I projektet har projektledaren intervjuat ett urval av aktörer; individer, organisationer och företag som i sin hästverksamhet alternativt i sitt hästföretagande, riktar sig till personer med funktionshinder. Även representanter från olika organisationer som erbjuder utbildningar/kurser med anknytning till området har intervjuats.

Grunden för urvalet av intervjuade aktörer var viljan att nå en bred representation, samt att verksamheterna bedömdes ha god kvalitet med en genomarbetad inriktning. Intervjuerna skedde utifrån ett antal frågeställningar med syfte att fånga upp existerande fungerande förhållanden och att identifiera områden som behöver belysas mer. Frågeställningarna modifierades allteftersom nya kunskaper framkom i intervjuerna. I vissa fall gjordes kompletterande intervjuer för att belysa nytillkomna frågor.

Den 29-30 november 2008 samlades ridsportdistriktens handikappansvariga till en hearing i Stockholm. Totalt deltog 25 personer från de 19 distrikten. Syftet med denna hearing var att ge dessa nyckelpersoner en möjlighet att validera projektets resultat och de rekommendationer som SvRF förbundsstyrelse kommer att få ta ställning till. Denna hearing var en oerhört central del av projektet. Deltagarna fick möjlighet att, utifrån projektets slutsatser, ge sin bild av hur verkligheten ser ut i respektive distrikt. Det visade sig att det råder en samstämmighet i samtliga frågor.

RESULTAT

Under identifieringen av hästanknutna verksamheter för personer med funktionshinder fann vi en rad olika aktörer. De flesta verksamheter är knutna till ridklubbar med medlemskap i Svenska Ridsportförbundet. Dessa verksamheter är alltifrån helt föreningsdriva fritidsaktiviteter till olika grader av samarbeten med aktörer inom vård och omsorg. Under projektiden har det tydliggjorts att det är sällan som ridskolans ordinarie personal ansvarar för hästverksamheten för personer med funktionshinder, utan ofta är det ideellt engagemang av så kallade "eldsjälar".

Övriga verksamheter är i huvudsak enskilda företagare, från de med ett fåtal aktiva per vecka till dem som bedriver verksamhet på heltid. Idag finns sällan någon självklar finansieringslösning för dessa verksamheter utan de olika företagen har individuella lösningar och vanligtvis flera olika inriktningar. Inriktningen på verksamheten är inte alltid helt klar utan rör sig mellan fritidsridning och ridterapi. Gemensam nämnare för många, av dem som är involverade i hästanknutna verksamheter för personer med funktionshinder, är att de har en bakgrund inom vård och omsorg, har en nära anhörig med funktionshinder samt har ett uttalat hästintresse. Många ser sin verksamhet som meningsfull både för sig själva och för de aktiva, vilket för många är den starkaste drivkraften.

Utifrån de intervjuer som genomförts definierades följande nio områden som är betydelsefulla för verksamheter som, oavsett inriktning och omfattning, riktar sig till personer med funktionshinder. Områdena är analyserade utifrån hästhållarens perspektiv. Områden som berör terapeuter och behandlingspersonal omfattas inte av detta projekt, även om dessa tangeras. Deltagarna på SvRF ovan nämnda konferens fann att de identifierade områdena berör de frågeställningar de själva möter i sitt arbete ute i distrikten.

1. Verksamhetens art

Sport och fritid, friskvård, social omsorg, rehabilitering eller vadå? Det är viktigt att formulera vilken/vilka målgrupp/er verksamheten riktar sig till och utifrån det bedöma verksamhetens specifika behov av utformning. Den/de som riktar sig till ryttare med funktionshinder bör ha en medvetenhet om att det inte är en homogen grupp, utan individer med vitt skilda funktionshinder, kompetenser, erfarenheter och eventuella behov av anpassning vid hästanknutna aktiviteter.

Det är ytterst nödvändigt att vara klar över var gränserna går mellan ridning för funktionshindrade och ridterapi. Verksamhetens inriktning bör motsvara den kompetens som erbjuds ryttaren och det är av stor vikt att veta vilket ansvar som följer olika inriktningar.

2. Utbildning

Svenska Ridsportförbundet ger idag kurser; Handikappledarutbildning steg I-III för ledare och instruktörer knutna till medlemsföreningarna. I Ridinstruktörsutbildningarna och Hippologprogrammet på Strömsholm ingår en orientering om verksamhet för funktionshindrade. Mittuniversitetet i Östersund startade 2005 en kurs i ridterapi. Kursen ges på A-nivå och ger inte någon formell behörighet för att bedriva eller använda ridterapi. De sökande har olika bakgrund, med eller utan terapeutisk profession. Kursen har blivit en av de mest eftersökta kurserna på universitetet och det har startats ytterligare kurser 2006 och 2007. Delar av kursen ges i samarbete med Wångens Häst- och Utbildningscentrum.

På Biologiska Yrkeshögskolan (SLU i Skara) har man sedan några år tillbaka en kvalificerad yrkesutbildning med inriktning mot eget företagande med häst. Många som går kursen har för avsikt att starta egen verksamhet med hästanknutna aktiviteter inriktade på friskvård och att erbjuda samarbete med olika former av rehabiliterande instanser.

3. Formell/informell kompetens och erfarenhet

Vilken kompetens finns i verksamheten? Vilken kompetens efterfrågas? Finns formell kompetens? Vad är formell kompetens? Finns det beredskap att bemöta den målgrupp som verksamheten vänder sig till? De intervjuade personerna kom från olika professioner och med olika kompetens, formell/informell samt erfarenhet från olika arbetsfält. De hade i de flesta fall lång erfarenhet av arbete med människor och hästar även om det inte alltid var kopplat till profession. Flera av de tillfrågade hade genomgått SvRFs Handikappledarutbildning steg I och II, några även steg III. Flertalet av de intervjuade pekar på behovet av kunskap om bemötande av beteendestörningar och inlärningsproblematik.

4. Organisationstillhörighet

Verksamhetens driftsform har betydelse för vilken organisation den anser sig tillhöra. Som hästföretagare har man framför allt två olika branschorganisationer att vända sig till; Ridskolornas Riks Organisation, RRO (branschorganisation för ridskoledrift) och Lantbrukarnas Riksförbund, LRF (branschorganisation för drift av hästgård). Båda dessa organisationer har avtal med Länsförsäkringar/Agria om branschriktade försäkringar som rabatteras vid medlemskap.

De flesta ridskolor, oavsett driftsform, är knutna till SvRF genom medlemsföreningar. Medlemsföreningarna har genom SvRF tillgång till utbildning för ledare och instruktörer, handikappledarutbildning steg I-III. För behandlingspersonal och professionella inom området ridterapi finns Intresseföreningen för ridterapi, IRT, som verkar för kunskapsutveckling och kunskaps spridning inom Sverige.

5. Tillståndsgivande myndighet för hästverksamhet

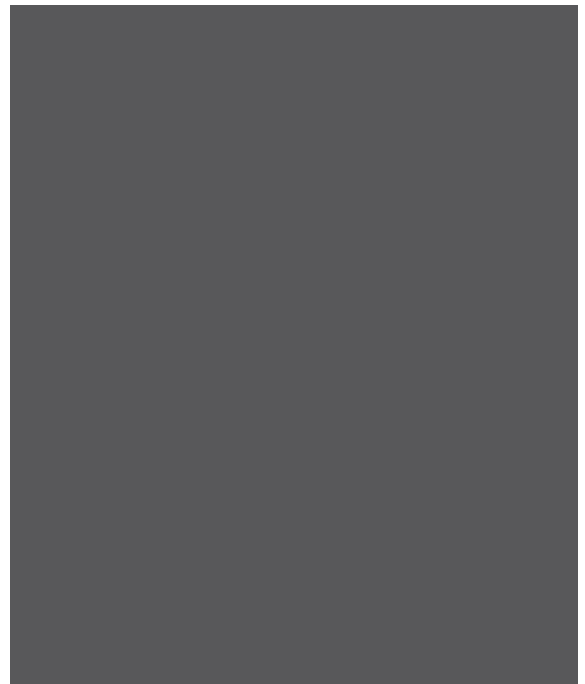
För att få bedriva hästverksamheten ska anläggningen granskas av kommunens tillstånds-enhet. Tillstånd för om- och nybyggnation ansöks hos Länsstyrelsen. För anläggningar som är berörda av medlemskap i SvRF deltar även representant från det aktuella ridsportdistriktet. Vid ansökan om medlemskap, samt vart tredje år för ridskolor, besöks anläggningen. Vid besöket kontrolleras att anläggningen följer de krav som SvRF ställer på sina medlemsföreningar. Tillstånd för verksamhet som avser vissa grupper bör beaktas; till exempel är Länsstyrelsen tillståndsmyndighet för verksamhet riktad till personer som omfattas av LSS.

6. Djurskydd/djuretik

Jordbruksverkets anvisningar för djurskydd ska i alla avseenden beaktas vid all hästverksamhet. Projektet har inte hittat någon dokumentation om djurskydd i samband med brukandet av hästen, bara kring hästhållning. Utifrån ett vidare perspektiv kring hästens välbefinnande i den miljö denne ska arbeta i, finns idag inget annat än muntliga rekommendationer. Däremot fann projektledarna en studie om hästens välbefinnande i ridterapi ("Stress-related behaviors among horses used in a therapeutic riding program"). Denna studie visar att hästarnas stressreaktioner enbart ökar i samvaro med barn med ökat riskbeteende. I övrigt återfinns visar studien inte någon negativ påverkan hos hästen, jämfört med annan verksamhet.

7. Säkerhetsfrågor

Svenska Ridsportförbundets skrift "Säker med häst" samt Konsumentverkets skrifter "Välkommen till stallet", "En vägledning till säkrare häst och ridverksamhet" och "Skyddsutrustning" är material som tar upp de centrala aspekterna av att bedriva en säker hästverksamhet. Även LRFs kriterier för "Säker Gård" och "Säker hästverksamhet" finns att tillgå för genomgång av verksamheten och anläggningen. I intervjuerna har ovanstående material tagits upp som en grund för säkerhetsarbetet i verksamheten. Utifrån detta har säkerhetsaspekterna anpassats till de individer och grupper som ingår i verksamheten. Vi har inte funnit någon statistik eller rapport med rid- och hästolyckor där ryttare med funktionshinder nämnts.

8. Försäkringsfrågor

Det är av stor vikt att se över försäkringsfrågor som berör verksamheten. Olika försäkringar berör olika delar av verksamheten. Agrias Gruppörsäkring för hästar, Agria Incident för ansvar mot klient/kund, företagsförsäkring via Länsförsäkringar, förening (medlemskap i LRF och RRO ger rabatter). Även Folksam har verksamhetsförsäkringar samt försäkring för ridklubb med utökat skydd för de som vistas på anläggningen. Övriga försäkringsbolag såsom IF, Sveland, Dina Försäkringar och Åsbo Bjäre berör i huvudsakligen bara hästen. Medlemsföreningar i SvRF är försäkrade via Riksidrottsförbundet. Medlemmarna i en ridklubb som är ansluten till SvRF bör tydligt informeras om omfattningen i den enskilda ridklubbens medlemsförsäkring och få rekommendationer att se över sitt eget försäkringskydd.

9. Externa kontakter för rådgivning

Vilka kontakter hos myndigheter/organisationer har man tillgång till? Vem vet vad? Här är några av de organisationer som vi funnit; Svenska Ridsportförbundet, Ridskolornas Riksorganisation, Hushållningssällskapet, Länsstyrelsen, Jordbruksverket, SISU Idrottsutbildarna, olika arbetsgivarföreträdare och fackförbund. Listan kan nog kompletteras med fler.

FUNNA FÖRESKRIFTER OCH REKOMMENDATIONER

Svenska Ridsportförbundet

- "Säker med häst" (2008)

Konsumentverket

- "Välkommen till stallet" (2007)
- "En vägledning till säkrare häst - och ridverksamhet" (2007)
- "Skyddsutrustning" (2007)

Lantbrukarnas riksförbund, LRF

- LRF:s Medlemsförsäkring Säker Gård (2008)
- LRF:s Medlemsförmån Säker Hästverksamhet (2008)

Jordbruksverket

- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om kravet på tillstånd enligt djurskyddslagen för hållande m.m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur. (2004)
- Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om hästhållning. (2007)

Kommunens tillstånds-enhet

- Tillstånd att bedriva ridskola enligt föreskrifter från Miljö- och hälsomyndigheten. (2004)

Litteratur för hästföretagare

- "Hästföretagaren", Libers förlag; ekonomi, försäkringsfrågor, juridik, marknadsföring. (2005)

SLUTLEDNINGAR

Framtid

Svenska Ridsportförbundets verksamhet och utbildningar har i huvudsak fokuserat på ryttare med medfödda funktionshinder. Men tiderna förändras och i kommande generationerna finns allt fler som är, alternativt har varit ryttare, innan sjukdomen respektive skadan uppkommer. Den första stora ryttargenerationen, födda på fyrtio- och femtiotalet, börjar nu komma upp i de åldrar där olika sjukdomar och åldersförändringar blir vanligt förekommande. I denna grupp är sannolikheten stor att många vill fortsätta med sitt häst- och ridintresse, trots eventuella funktionshinder.

Det som även kommer att få stor betydelse är att ridning och hästanknutna aktiviteter, i allt större utsträckning, används inom vård, omsorg och olika rehabiliterande insatser. Detta kommer att locka personer med olika funktionshinder att vilja fortsätta ägna sig åt hästar och ridning även på sin fritid. Hur ser beredskapen ut för att bemöta de behov som ryttare med funktionshinder i en nära framtid kommer att ha? Finns det kunskap att möta dessa ryttare och erbjuda dem en kvalitativ fritid?

Områden som bör prioriteras:

- Att verka för **utbildning** av personal som är den centrala punkten för kvalitetssäkring av all verksamhet. Införande av ämnesinnehåll motsvarande handikappledarutbildning steg II för Diplomerade Ridinstruktörer/Biträdande Ridinstruktör och Ridlärare skulle ge en god kunskapsgrund för bedrivande av verksamhet för ryttare med funktionshinder. Det är av stor vikt att den utbildade personalen på ridskolorna har grundläggande kunskap i att bemöta alla grupper av ryttare på anläggningen. Motsvarande kunskap bör rekommenderas som minsta kunskapsnivå om ryttare med funktionshinder och bör tillhandahållas de som driver verksamhet, men inte är medlemmar i Svenska Ridsportförbundet.
- Att identifiera aspekter som har betydelse för **djurskydd/djuretik vid nyttjande av häst** i verksamhet. Idag finns inget dokument att hänvisa till förutom Jordbruksverkets regelverk, som i huvudsak enbart reglerar hästens fysiska miljö. Den kunskap och erfarenhet som finns, bland annat inom SvRF, om hur användandet av häst i en verksamhet bör ske, är inte sammanställd och dokumenterad. Ett gott djurskydd, ur alla aspekter av verksamheten som berör hästens livssituation, är av central betydelse.
- Att utarbeta planer och strategier för **god säkerhet** generellt och att skapa marginal i säkerhetsarbetet för att kunna involvera så många som möjligt i verksamheten. Det finns anledning att gå igenom befintliga rekommendationer och regler för säkerhet kring hästverksamhet och komplettera, alternativt ändra dessa så fler individer omfattas. Genom införande av ämnet säkerhet på befintliga utbildningar ges ökad kunskap om säkerhetshänsyn utifrån specifika funktionshinder.
- Att **samla information** och göra den lättillgänglig är en av åtgärds punkterna som detta projekt kommit fram till. Flertalet av de intervjuade har påpekat att det är svårt att få en helhetsbild av regler, rekommendationer och annan nödvändig information. Var denna information ska samlas och vad den ska innehålla bör utredas vidare. Ovanstående områden innehåller en rad befintliga regelverk och rekommendationer, ur olika aspekter, som rör hästhållning och verksamhet som involverar häst och människa. Endast ett fåtal tar upp betänkan den som rör verksamheter för funktionshindrade och de eventuella hänsyn som kan behöva tas. För att kunna ge god information bör dessa områden belysas noggrannare, tillsammans med de olika myndigheter och organisationer som är berörda.

SAMVERKAN MED PROJEKTET "HÄSTANKNUTEN BEHANDLINGSINRIKTAD VERKSAMHET – KVALITETSKRITERIER FÖR UTÖVARE OCH VERKSAMHETER", AGROVÄST.

De två projekten berör varandra i flera avseenden och belyser flera gemensamma frågeställningar, men från två olika perspektiv. De två projekten har haft fem gemensamma möten under projektiden. Frågeställningarna har berört frågor såsom: Avgränsningar mellan projektens ansvarsområden, ridning för ryttare med funktionshinder och ridterapi – vad är gemensamt respektive skillnad i respektive verksamhetsinriktning, gemensamma beröringspunkter gällande utbildning av personal samt ansvars- och försäkringsfrågor.

Projektledare Pia Tillberg har deltagit vid möten med certifieringsgruppen samt varit remissinstans vid såväl certifieringskriteriernas utformning som vid enkätutformningen. Det har under dessa möten blivit tydligt att i många verksamheter korsar inriktningarna, ridsport och ridterapi, varandra och behovet av samexistens och kunskapsutbyte framstår som synnerligen viktigt och nödvändigt. Ett fortsatt nära samarbete mellan ridterapi och hästsportens företrädare är därmed viktigt att stödja.

SVENSKA RIDSPORTFÖRBUNDETS ROLL?

Projektet har funnit en rad gråzoner som inte är SvRFs egna frågor. SvRFs roll gentemot sina nära 1 000 medlemsföreningarna är ett informations- och utbildningsansvar gällande de områden som belysts i projektet. Gemene man ute i landet skiljer dock inte på om denne är medlem eller inte, utan ringer förbundet som den samhällsaktör SvRF ändå är. En möjlig lösning på problemet kan vara att SvRF i framtiden även erbjuder aktörer utanför förbundet information och möjlighet att delta i kursutbudet, utan att ta ansvar för verksamhetens innehåll. Däremot kan inte SvRF erbjuda rådgivning gällande affärsverksamhetsrelaterade frågor såsom ekonomi, marknadsföring och verksamhetsinnehåll eller några av de frågor som rör de ridterapeutiska delarna. SvRF allmänna informationsansvar gäller de som är ansvariga för hästhållning, ridutbildare samt ideella ledare.

Det framtida målet att skapa möjlighet för gemensamma plattformar oavsett organisationstillhörighet är ett arbete som bör fortskrida. Flera viktiga kontakter har redan etablerats med olika aktörer för skapande av gemensamma riktlinjer för kvalitetssäkring av hästverksamhet, riktad till personer med funktionshinder. Det finns många gemensamma frågeställningar oavsett om verksamheten sker i en av SvRFs medlemsföreningar, har annan organisationstillhörighet, utförs av vårdgivare eller berör ett försäkringsbolags utbud.

SLUTORD

På SvRF konferens om verksamheten för ryttare med funktionshinder så diskuterades, förutom de nio identifierade områdena, även ämnet **tillgänglighet** och **inkludering** för ryttare med funktionshinder. Den fysiska miljön är idag relativt reglerad, men hur ser tillgängligheten ut när det gäller möjligheterna att faktiskt delta i de aktiviteter som bedrivs? Projektet anser att verka för en kvalitetssäkring av hästanknuten verksamhet som bör ge grund för en ökad tillgänglighet och inkluderande verksamhet.

Riksdagen antog år 2000 propositionen "Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken". En grundläggande utgångspunkt i handlingsplanen är att samhället ska utformas så att alla medborgare har samma möjligheter. Det är därför hela samhällets angelägenhet att utvecklingen går mot att alla människor har jämlika levnadsförhållanden, samt att alla kan medverka i utvecklingen av samhället och vara delaktiga i samhällsgemenskapen.

Folkhälsoinstitutet påpekar i sin skrift *Onödig ohälsa* att det är nödvändigt att identifiera de funktionshindrande processer som leder både till brister i delaktighet och till ojämlikhet för att motverka ohälsa för personer med funktionsnedsättningar. Social trygghet är en avgörande bestämningsfaktor för hälsa. För människor som är beroende av samhällets välfärdssystem är dessa system speciellt viktiga. Ju mer generella och icke-exkluderande systemen är, desto mindre diskriminering och stigmatisering innebär det för individen – vilket alltså är hälsofrämjande. Genom att generellt förbättra tillgängligheten kan man få bort vissa ohälsosfaktorer samtidigt som behovet av individuella stödinsatser minskar.

För att främja fysisk aktivitet är det viktigt att idrottsklubbar gör olika aktiviteter tillgängliga och även erbjuder anpassade former av aktiviteter. Även miljön i sin helhet är en viktig tillgänglighetsfråga. Ju fler varor och tjänster som är tillgängliga och användbara för alla, desto mindre blir behovet av särskilt anpassade lösningar. (Referens: sammanställning av relevanta utdrag ur skriften *Onödig ohälsa - hälsoläget för personer med funktionsnedsättning*).

Hästanknuten verksamhet är genom SvRF en del av idrotts Sverige och den ideologi som Riksidrottsförbundet och dess medlemsförbund står för. Följande citat är hämtade ur idrottsrörelsens verksamhetsidé, *Idrotten Vill*.

*"Det är viktigt att lyfta fram det mervärde som idrottens föreningsgemenskap innebär, med möjlighet att träna i grupper som ger en trygg miljö med samhörighet och social gemenskap."
"Idrott kan även spela en viktig roll vid rehabilitering efter sjukdomar och skador. Detta visar inte minst erfarenheterna från idrotten för funktionshindrade. Det är också klart att regelbunden fysisk träning påverkar vårt psykiska välbefinnande."*

Det är av stor vikt att skapa förutsättningar för ökad tillgänglighet och då inte bara den fysiska. I tillgänglighet bör möjligheten att **delta i verksamheten** betonas. Framförallt bör detta tydligt belysas i de verksamheter som i någon form stöds av samhället, exempelvis kommunala ridanläggningar.

Vi som projektledare är medvetna om att all verksamhet måste ske utifrån lokala förutsättningar, som i sin tur är beroende av en rad faktorer. Vad vi i detta projekt har velat uppnå är en genomlysning av faktorer som har betydelse för bedrivande av verksamhet med god kvalitet. Vi tror att ökad kunskap ger möjlighet till att inkludera fler individer på ett självklart sätt i ridsportens olika verksamheter.

Strömsholm 2008-12-08

Helena Hagberg
Handikapp- och utbildningskonsulent
Svenska Ridsportförbundet

Pia Tillberg
Projektledare
Svenska Ridsportförbundet

REFERENSLISTA

Arnhof Y, 2008, *Onödig ohälsa - hälsoläget för personer med funktionsnedsättning*, Statens Folkhälsoinstitut, Edita, Västerås.
www.fhi.se

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om kravet på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (1988:534) för hållande m.m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur; DFS 2004:5, 2004
Djurskyddsmyndighetens författningssamling, Jordbruksverket,
www.sjv.se

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om hästhållning; DFS 2007:6, 2007, Djurskyddsmyndighetens författningssamling, Jordbruksverket, www.sjv.se

Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken, Prop. 1999/2000:79,
www.regeringen.se/sb/d/3107

Idrotten Vill, 2007, Svenska Riksdrottsförbundet, www.rf.se

Intresseföreningen för Ridterapi, IRT, www.an-design.se/irt

Kaiser L, Heleski CR, Siegford J, Smith KA., 2006, *Stress-related behaviors among horses used in a therapeutic riding program*.
J Am Vet Med Assoc. 2006 Jan 1;228(1):39-45.

Naucmér L-G, Olofsson A, 2005, *Hästföretagaren*, Libers förlag.

RF:s Grundförsäkring och Kompletteringsförsäkring, 2007,
Folksam, www.folksam.se

Ridskolornas Riksorganisation, RRO, www.rro.se

SISU – idrottsutbildarna, www.sisuidrottsutbildarna.se

Socialstyrelsens termbank, 2008, www.socialstyrelsen.se

Säker med häst, 2008, Svenska Ridsportförbundet,
www.ridsport.se

Säker Gård och Säker Hästverksamhet, 2008, Lantbrukarnas riksförbund, LRF, www.lrf.se

Välkommen till stallet, En vägledning till säkrare häst - och ridverksamhet och Skyddsutrustning, 2007, Konsumentverket,
www.konsumentverket.se/sakerhetsmaterial

HÄSTANKNUTEN VERKSAMHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSHINDER – ett projekt för nationell samverkan

Denna rapport är en kartläggning av hästanknuten verksamhet för personer med funktionshinder. Projektet har kunnat genomföras med stöd från Jordbruksverket satsning på livskraftigt hästföretagande. Projektet har identifierat nio områden som är gemensamma för samtliga aktörer som riktar sig till personer med funktionshinder. Denna genomlysning kan förhoppningsvis bidra till en aktiv fritid och ett förebyggande friskvårdsarbete för personer med funktionshinder.

